

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 30:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel og lov om Statens Uddannelsessøtte.

Af Kofod-Svendsen (KRF) m.fl.
(Fremsat 4/10 90).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Aase Olesen):

Forslagsstillerne ønsker, at dagpengeloven ændres således, at studerende, der bliver gravide og ikke længere er berettiget til SU, fordi de ikke længere er studieaktive, kan modtage dagpenge under graviditet, barsel og adoption på lige fod med lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende. Om baggrunden for forslaget henvises til, at det i praksis har vist sig vanskeligt at få hjælp efter bilstandsloven.

Det er ikke min opfattelse. I anledning af dette lovforslag har Undervisningsministeriet oplyst, at som hovedregel kan de uddannelsessøgende ikke få uddannelsessøtte, når de ikke er studieaktive. Denne regel fraviges i tilfælde af f.eks. fødsel, hvor SU-Styrelsen kan bestemme, at støttetiden kan forlænges. I praksis forlænges støttetiden i op til 6 måneder for moderen. Det er altså ikke rigtigt, hvad der står i bemærkningerne til lovforslaget, at studerende, der er gravide, ikke er berettiget til uddannelsessøtte. De får efter fast dispensationspraksis forlænget støttetiden i op til 6 måneder, hvis graviditeten medfører forsinkelse af studiet.

Efter lovforslaget er det en betingelse for at få dagpenge, at den studerende har fået bevilget orlov fra uddannelsesinstitutionen.

Uddannelsessøgende, der har orlov, kan efter gældende regler ikke få uddannelsessøtte, og orlovsperioden medregnes derfor heller ikke i støttetiden. Der er derfor ikke behov for at ændre loven om uddannelsessøtte, og jeg mener også, at der med de gældende regler i bilstandsloven om økonomisk og praktisk støtte ydes en indsats fra det offentlige, der i tilstrækkeligt omfang sikrer gravide uddannelsessøgende. Graviditet og fødsel betragtes i bilstandsloven som en social begivenhed, der kan begrunde udbetalinger af kontanthjælp, hvis bilstandslovens øvrige betingelser herfor er opfyldt.

Det er hovedreglen i bilstandsloven, at der ikke kan ydes kontanthjælp til personer under uddannelse, men denne hovedregel er imidlertid fraveget ved bestemmelserne i Socialministeriets bekendtgørelse af 7. august 1990 om uddannelsessøgendes ret til kontanthjælp efter bilstandsloven i særlige tilfælde. Det er således nævnt i bekendtgørelsen, at der kan ydes løbende kontanthjælp til uddannelsessøgende, som har behov for hjælp på grund af sygdom, graviditet, fødsel eller ophør af samlivet med ægtefællen.

Ud over muligheden for den løbende kontanthjælp vil de på lige fod med alle andre kontanthjælpsmodtagere have mulighed for at søge om hjælp efter reglerne i bilstandslovens kapitel 11 om hjælp i særlige tilfælde, bl.a. til rimeligt begrundede enkeltudgifter.

Det er som nævnt min opfattelse, at disse bestemmelser i bilstandsloven giver et tilstrækkeligt grundlag for at yde hjælp til uddannelsessøgende ved sygdom eller fødsel.

I det følgende vil jeg gerne knytte nogle mere direkte kommentarer til lovforslaget og muligheden for en særlig indpasning i dagpengeloven.

Som det ikke kan være forslagsstillerne ubekendt, er retten til dagpenge ved sygdom eller fødsel efter den gældende lov betinget af en vis tilknytning til arbejdsmarkedet. Kun personer, der er erhvervsaktive og har en reel tilknytning til arbejdsmarkedet, har således ret til dagpenge efter lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. Det vil således være et klart brud på dagpengelovens grundprincip at bevilge personer helt uden tilknytning til arbejdsmarkedet barseldagpenge efter denne lov.

Jeg vil i den forbindelse fremhæve, at Dagpengeudvalget i sin betænkning, der blev afgivet

[Socialministeren]

vet i juni 1989, klart tog den stilling, at det var væsentligt at opretholde regler, hvorefter personer, der ikke har nogen reel tilknytning til arbejdsmarkedet, eller hvis erhvervsindtjening stort set var uden betydning for deres forsørgelsesgrundlag, ikke skulle modtage dagpenge.

Forslagsstillerne har i de almindelige bemærkninger til lovforslaget givet udtryk for, at studerende skal ligestilles med lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende. Jamen med dette forslag vil de studerende få en langt gunstigere stilling end personer, der er tilknyttet arbejdsmarkedet.

Som eksempel kan jeg nævne, at § 16, stk. 1, i dagpengeloven – det er den bestemmelse, hvorefter den ene af barnets forældre kan indtræde i den andens ret til dagpenge, når ganske særlige omstændigheder taler for det – for de studerende især forventes anvendt i de tilfælde, hvor det er mest hensigtsmæssigt, at moderen genoptager studierne umiddelbart efter fødslen.

For alle andre, der er omfattet af dagpengeloven, dvs. personer med en reel erhvervstilknytning, gælder det, at denne bestemmelse kun kan bringes i anvendelse, når moderen på grund af død eller alvorlig sygdom er ude af stand til at tage vare på barnet. Hvordan vil forslagsstillerne retfærdiggøre en sådan forskelsbehandling?

Forslagsstillerne ønsker også, at i tilfælde, hvor det er uhensigtsmæssigt at genoptage studierne efter 24-ugers-periodens udløb, f.eks. fordi tidspunktet falder midt i et semester, skal dagpengeudbetalingen kunne forlænges til det tidspunkt, hvor det er relevant at genoptage studierne.

Jeg er virkelig overrasket over det forslag. For alle andre kan de 24 ugers ret til barseldagpenge kun forlænges i de situationer, hvor barnet indlægges på sygehus. Hvordan vil forslagsstillerne begrunde denne åbenlyse forskelsbehandling i forhold til de erhvervsaktive befolkningsgrupper? Om ydelsens foreslåede størrelse vil jeg kort bemærke, at forslaget om, at dagpenge skal kunne ydes svarende til det beløb, der gives gravide på bistandshjælp, dvs. en grundydelse pr. måned samt et bolig- og et børnetillæg, afviger klart fra dagpengelovens beregningsregler. Efter dagpengeloven beregner kommunerne barseldagpenge på baggrund af det timetal og den timefortjeneste, som den pågældende har ved fraværets begyndelse,

medmindre der har været tale om uregelmæssig indtjening forud.

Med vedtagelsen af den nye lov lagde man netop vægt på, at beregningsreglerne blev forenklet, således at loven kunne blive lettere at administrere for kommunerne. Jeg finder det uoverskueligt, hvad indførelsen af en ydelse efter særlige takster til en enkelt gruppe vil betyde for kommunernes administration.

Jeg kan således ikke skarpt nok tage afstand fra det foreliggende forslag. Jeg finder det umuligt at administrere, og det vil medføre åbenlys forskelsbehandling mellem de forskellige grupper.

Jytte Andersen (S):

I Socialdemokratiet deler vi forslagsstillerens opfattelse af, at studerende kan være i en vanskelig situation, når man skal på barselorlov og ens økonomiske grundlag falder væk. Så vi er egentlig ganske positive over for at kigge på en højere grad af ligestilling og en bedre mulighed for at sikre en retmæssig økonomisk ydelse til studerende på barselorlov.

Det er muligt, at vi ikke med det her forslag har det rette beslutningsgrundlag, men det vil være noget af det, vi kan få afklaret i Socialudvalget efterfølgende. Jeg vil i hvert fald godt på Socialdemokratiets vegne give tilslutning til et positivt samarbejde om at få sikret studerende, der er på barselorlov.

Vi har heller ikke de store problemer med forslaget om forlængelse – altså hvis ikke det, når man kommer tilbage fra barselorlov, passer med studietiden – nemlig at vi laver en eller anden form for død periode. Vi har heller ikke de store problemer med at kigge på et ensartet økonomisk niveau, afhængigt af om man er over eller under 23 år.

Så altså en positiv medvirken fra vores side, dog med den bemærkning, at vi naturligvis skal have et godt og grundigt arbejde i Socialudvalget for at finde det rigtige grundlag for at træffe nogle beslutninger, som også kan administreres. Det er faktisk også meget vigtigt.

Merete Aarup (KF):

Den konservative folketingsgruppe ønsker som Kristeligt Folkeparti, at der skal være et økonomisk sikkerhedsnet under studerende, der bliver gravide. I modsætning til Kristeligt Folkeparti mener vi, at der allerede i dag eksisterer et sådant sikkerhedsnet, og det er vigtigt.

[Merete Aarup]

Der er, som netop fremført af socialministeren, basis for at fravige reglerne om, at uddannelsessøgende som hovedregel ikke kan få uddannelsesstøtte, når de ikke er i et aktivt studieforløb. Herudover er det også muligt over bistandsloven at yde støtte til uddannelsessøgende i særlige tilfælde, altså også under graviditet.

Vi mener således ikke, der er behov for nye initiativer, hvorfor vi afviser lovforslaget.

Agerschou (SF):

Som det vel efterhånden er gået op for de fleste, foreslår Kristeligt Folkeparti, at studerende får ret til dagpenge ved graviditet, barsel og adoption. Det foreslås, at dagpengene kommer til at svare til det beløb, som den studerende ville have kunnet modtage i kontanthjælp, hvis den pågældende ellers havde været berettiget til kontanthjælp.

Modsat socialministeren er det vores erfaring fra de henvendelser, vi får rundt omkring fra, at mange studerende ved graviditet rent faktisk kommer i klemme på trods af de muligheder, ministeren nævnte i sit indlæg. Så vi mener, at Kristeligt Folkeparti bestemt peger på et problem, som vi gerne vil være med til at løse.

Jeg synes, at socialministeren i sin afvisning var noget teknisk, idet ministeren bl.a. siger, at hidtil har det været sådan, at barseldagpenge har haft sammenhæng med tilknytning til arbejdsmarkedet. Det er korrekt, men det er jo ikke nogen naturlov. Der er ikke nogen, der siger, at det ikke kan være anderledes.

Det er også korrekt, når ministeren siger, at den ydelse, der bliver foreslået fra Kristeligt Folkepartis side, er en usædvanlig form for ydelse, en usædvanlig beregningsmåde. Men så vidt vi kan se, har Kristeligt Folkeparti, hvis man vil have indført en mulighed for studerende, i og for sig fundet på den eneste beregningsmåde, der overhovedet har nogen form for rimelighed.

Vi synes som sagt, at det er en fin idé, som vi vil støtte. Der kan være enkelte ting, vi skal have opklaret under udvalgsarbejdet.

Desuden regner vi med i udvalgsarbejdet at kunne inddrage et par andre aktuelle problemer i forbindelse med barseldagpenge, bl.a. et, som Kristeligt Folkeparti tidligere har erklæret sig enig i burde løses, nemlig det fænomen, at moderen skal være dagpengeberettiget, for at faderen kan få dagpenge, hvis han tager en del

af barselorloven. Det udelukker f.eks. fædre, der er gift med studerende, hjemmearbejdende husmødre og pensionister fra at tage en del af barselorloven. Vi mener, at faderens dagpenget skal være uafhængig af moderens, og det er vi kommet med forslag om i dag.

Et andet problem, vi oplever aktuelt, er fortolkningen af det nuværende beskæftigelseskrav i forbindelse med retten til barseldagpenge, hvor en mindre gruppe gravide er kommet i klemme. Der er tale om en fortolkning, som efter vores opfattelse aldrig har været meningen. Det mener vi også der er grund til at kigge på under udvalgsarbejdet.

Men som konklusion: Vi mener, det er et fint forslag, Kristeligt Folkeparti er kommet med, og vi vil arbejde positivt med det i udvalget.

Jørgen Winther (V):

Socialministeren sagde, at hun ikke kunne tage stærkt nok afstand fra dette forslag.

Venstre er helt enig i dette synspunkt. Vi mener, at dagpenge har noget med forsikring at gøre, og det er der ikke tale om i denne sag.

I øvrigt kan jeg sige, at jeg lige er kommet hjem fra USA, hvor jeg har været i 5 uger. Der har man også studerende, og dér kender man ikke noget som helst til SU. Tværtimod er det sådan, at man betaler flere tusinde dollars om året for at gå på et universitet. Men i Danmark er det jo lidt andre problemer, vi har.

Her prøver man hele tiden at finde selv det mindste hul i vores sociale sikkerhedsnet, og så prøver man at stoppe det.

For det første mener Venstre ikke, der er noget hul, og vi er helt enige med socialministeren i, at bistandsloven i forvejen dækker fint. For det andet har vi fået bekræftet, at støtteperioden kan forlænges med helt op til 6 måneder, hvis en studerende bliver gravid.

Det undrer mig faktisk meget, at et ellers så fornuftigt parti som Kristeligt Folkeparti kommer med forslag af denne art. Jeg tror egentlig også, Kristeligt Folkeparti efter debatten ønsker, at de aldrig havde fremsat det.

Jane Oksen (FP):

Forslaget, der i al sin enkelthed går ud på at ligestille SU-modtagere med folk med lønindtægt, når det gælder sygdom eller fødsel, kan Fremskridtspartiet ikke støtte, fordi det ifølge Kristeligt Folkepartis bemærkninger er udgifts-

[Jane Oksen]

krævende, og også af andre grunde, som også er nævnt i dag: at man ikke bør favorisere folk på SU. De må klare sig med bistandshjælp, hvis de går hen og bliver gravide eller syge.

Det er klart, at man kun skal modtage Statens Uddannelsesstøtte, når man er reelt studerende. Man kunne selvfølgelig også løfte pegefingern og sige til de studerende, at de bør gøre deres studier færdige, inden de tænker på at stifte familie. Ansvarlige mennesker sætter ikke børn i verden, for at det offentlige skal klare de økonomiske forpligtelser for dem.

Hvis vi forestiller os, at SU-modtagere bliver gravide, så vil der blive en række følgeudgifter, når de skal klare det lille barn og studierne samtidig.

Men nu er virkelighedens verden sådan, at folk ikke er fornuftige. Man skønner, at der er ca. 2.500 studerende, der føder pr. år. Så er samfundet selvfølgelig nødt til at gribe ind og hjælpe disse mennesker. Men det bør ikke være med mere end almindelig bistandshjælp. Vi kan ikke tilslutte os øgede udgifter på dette område.

I øvrigt undrer det os ligesom socialministeren, at forslaget teknisk ikke rigtig hænger sammen, at der er nogle misforståelser, og det vil vi selvfølgelig gerne se på under udvalgsarbejdet.

Jeg var egentlig af den formening, at før et forslag blev fremsat, så var vore embedsmænd herinde så dygtige, at de i hvert tilfælde kontrollerede, at oplysningerne i forslaget var nogenlunde korrekte. Men jeg kan forstå, at der er nogle misforståelser omkring dette, og det vil jeg da gerne have nærmere belyst.

Vi kan altså ikke tilslutte os positiv særbehandling af SU-modtagere på dette område.

Kirsten Lee (RV):

Det Radikale Venstre er enig med socialministeren i, at dette forslag medfører urimelig forskelsbehandling, og dertil er det håbløst at administrere. Vi kan ikke se nogen grund til lovændring, når praksis på området rent faktisk er, at SU-styrelsen giver dispensation, så den studerende kan få forlænget den tid, hun oppebærer SU i, i op til 6 måneder, såfremt graviditet og fødsel medfører forlængelse af studietiden.

Vi støtter ikke lovforslaget.

Emmert Andersen (CD):

Det er naturligvis et problem, når studerende bliver gravide midt i studietiden.

Det kan være så stort, at den investering, man har foretaget: flere år, mange penge og en karriere, måske bliver afbrudt. Det ville være tåbeligt.

Vi har fået at vide, at man ikke kan få SU, at man måske godt kan få SU, at det er svært at få bistandshjælp, at man altid kan få bistandshjælp. Det ved jeg ikke noget om, men i hvert fald synes jeg, at vi skal undersøge ganske nøje, om det er SU, der skal laves om, således at den dispensation måske bliver gjort permanent. Det vil vi se på under udvalgsarbejdet, som vi vil deltage positivt i.

Og igen: Der er altså nogle børn i forbindelse med det her, som det i hvert fald ikke skal gå ud over.

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil begynde med at takke dem, der har udtrykt opbakning til forslaget, og også dem, der har sagt, at de forstår vores anliggende.

Når jeg ser på socialministerens besvarelse, ser jeg, at den er bestemt af, at man flere steder bruger ordet »kan«: »kan bestemme«, og der »kan ydes« osv. Jeg er godt klar over, at der er nogle steder, hvor man yder god hjælp, men der er faktisk også nogle steder, hvor man – det har jeg fået flere henvendelser om – siger: Sørg da for at få en abort! Det synes jeg ikke er en rimelig løsning. Det er faktisk en situation – det vil jeg gerne sige til bl.a. Venstres ordfører, hr. Jørgen Winther – vi ikke synes er værdig i et samfund som det danske, at man her opfordrer til abort. Det er det, der er baggrunden for, at vi har rejst dette forslag.

Med hensyn til merudgifterne: Ja, i det øjeblik man bruger disse »kan«-bestemmelser til gavn for den pågældende, så betyder det jo ikke reelle merudgifter. Det er lidt et spørgsmål, om man ønsker, at vi skal have forskellig praksis fra kommune til kommune, eller om vi skal have et retsgrundlag. Vi tror, at det i denne situation er rigtigt med et retsgrundlag. Det vil jeg sige ikke mindst til CD's ordfører, der udtrykte sympati for forslaget.

Jeg synes, at noget af det, vi skal undersøge, er, om det er rimeligt at have forskelsbehandling på dette område fra den ene kommune til den anden, eller om vi ønsker ensartede regler.

[Kofod-Svendsen]

Vi mener som sagt, at i dette spørgsmål er det rigtigt med ensartede regler.

Jeg synes, at socialministerens afvisninger var noget teknisk begrundede: Dagpengeudvalget har sagt osv. Nu er det vel ikke sådan en, hvad skal vi sige, himmelfalden visdom, som vi andre ikke kan være uenige i. Der er jo ikke tale om, at en familie som helhed får en længere orlov. Der kan være nogle hensigtsmæssigheder, hensyn til eksamen osv., som vi har peget på.

Vi er selvfølgelig parat til at gå ind i en drøftelse for at gøre forslaget bedre og mere præcist, så det bliver lettere at administrere, hvis der er mangler i så henseende. Her er vi selvfølgelig åbne. Men med hensyn til det helt fundamentale spørgsmål: »kan« eller »skal«, mener vi altså i denne sammenhæng, at ordet »skal« er det rigtige.

Så lyttede jeg med interesse til SF's ordfører, som nævnte den situation, at der faktisk var en diskrimination af den hjemmearbejdende ægtefælle i de gældende regler. Vi vil meget gerne medvirke til, at denne diskrimination bliver fjernet. Og så var der noget teknisk vedrørende dagpengeudregningen.

Det vil vi også meget gerne se på under udvalgsarbejdet. Men med hensyn til den form for diskrimination, som blev nævnt, af den hjemmearbejdende ægtefælle, også af pensionister, er vi enige med SF.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op-hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af lovforslag nr. L 38:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen.

Af Aage Frandsen (SF) m.fl.
(Fremsat 10/10 90).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

For mindre end to år siden vedtog, så vidt jeg husker, alle partier med undtagelse af SF en ændring af folkeskoleloven, hvor man fjernede muligheden for at holde folkeafstemning om den enkelte skoles beståen. Det var da ikke noget, vi gjorde med fornøjelse. Men situationen var den, at børnetallet var voldsomt faldende, og at det jo i disse sager desværre ikke drejer sig om, at folk forlanger at bevare skolen på deres egen bekostning. Nej, det, det drejer sig om, er, at de vil beholde skolen til dels på andres bekostning.

Det er det, der gør, at jeg ikke helt kan hidse mig op i de højder, som hr. Aage Frandsen bringer sig op i i et »Midtpunkt« i Jyllands-Posten i sidste uge, hvor han bruger denne sag som et eksempel på, hvorledes Socialistisk Folkeparti nu er blevet den eneste sande vogter af friheden og liberalismen her i landet.

Hr. Aage Frandsen bedes huske, at det frihedsbegreb, jeg og andre liberale hylder, ikke som hos SF er friheden til at bruge andres penge. Det gør en forskel. Så derfor har jeg ikke så dårlig samvittighed, som hr. Aage Frandsen synes jeg bør have over at afvise dette forslag.

Jeg mener, det er et udpræget paradeforslag. Socialistisk Folkeparti har aldrig drømt om, at det kunne vedtages. Man ved, at det er mindre end to år siden alle partier undtagen SF, så vidt jeg husker, stemte for at fjerne folkeafstemningsparagraffen. Derfor er det meningsløst, at vi skal have den debat i dag, så det er fra regeringens side en total afvisning.

Pernille Forchhammer (S):

Heller ikke Socialdemokratiet kan støtte det lovforslag, SF har fremsat til behandling i dag. Som undervisnings- og forskningsministeren var inde på, er det knap to år siden vi vedtog et lovforslag på folkeskoleområdet, som bl.a. indeholdt en afskaffelse af folkeafstemningerne ved skolelukninger. Dette lovforslag blev faktisk til i et samarbejde med brugerorganisationerne, Kommunernes Landsforening, Danmarks Lærerforening og forældreorganisationen Skole og Samfund.